

Samhällsanalys
2023-11-16

”Flernivåsamverkan på riktigt”

Utvärdering av Det goda livet i Dalsland

Datum: 2023-11-16

Dokumentnamn: "Flernivåsamverkan på riktigt" - Utvärdering av Det goda livet i Dalsland

Diarienummer: MRU 2023-00870

Kontaktperson: Åsa Rydin Svenberg, koncernstab regional utveckling, avdelning samhällsanalys

Telefon: 070-394 09 20

E-post: asa.rydin@vgregion.se

Sammanfattning

Satsningen *Det goda livet i Dalsland 2021-2025* bedrivs i samverkan mellan Västra Götalandsregionen (VGR), Länsstyrelsen, Fyrbodals kommunalförbund och kommunerna i Dalsland – inkluderat Vänersborg. Syftet med denna utvärdering är att utreda om satsningen hittills kan sägas ha gjort skillnad samt att belysa arbetsprocessen. Utvärderingen har i huvudsak genomförts via intervjuer med processledare, representanter i styrgruppen och handläggare inom VGR.

Det tydligaste resultatet är själva arbetssättet i sig. Den samverkan som byggts upp mellan stat, region och kommun ses som unik och är samtidigt en förutsättning för att kunna hantera förestående samhällsutmaningar. Internt inom VGR bedöms *Det goda livet i Dalsland* ha genererat gränsöverskridande samverkansytor och tätare dialog mellan regional utveckling och hälso- och sjukvården.

Mötesformerna och dialogen parterna emellan beskrivs som välfungerande, med en hög delaktighet och ett stort engagemang för frågorna. Dock lyfter flera av de berörda handläggarna på VGR ett behov av ökad återkoppling från styrgruppen. Det finns en samstämmighet i att arbetet fortfarande är i en etableringsfas och att funktionen som processledare är central för bärkraftigheten i det fortsatta arbetet.

Ett angeläget medskick från kommunalt håll är behovet av en ökad förståelse avseende deras begränsade mottagarkapacitet för projekt och liknande insatser. Det sätter ramarna för hur många utvecklingsprojekt som kan bedrivas parallellt – även om idéerna har stor potential. Ytterligare ett inspel är att satsningar behöver förankras hos de tilltänkta genomförarna redan på idéstadiet för att underlätta planeringen och få en bättre utväxling.

Därtill är det flera som lyfter vikten av att prioritera och satsa på sådant som har potential att implementeras och därmed fortleva efter projektets slut. Sammantaget finns en enighet i att planen för *Det goda livet i Dalsland* inneburit nya, förbättrade sätt att samverka och ta sig an utmaningar. I flera intervjuer framgår dock en oro över osissheten om vad som väntar efter

planperiodens slut och att planen behöver revideras och hållas relevant.

Innehåll

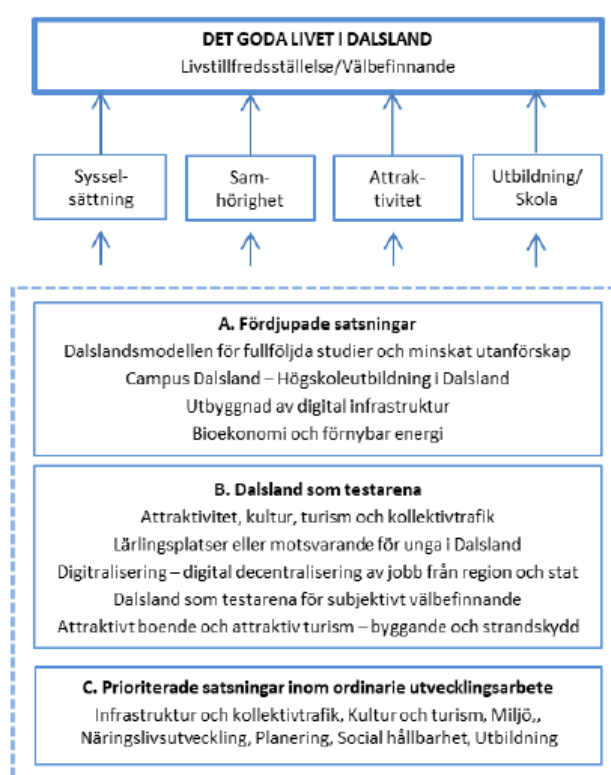
Det goda livet i Dalsland.....	5
Utvärderingen	6
Satsningar i urval.....	8
Campus Dalsland	8
Insatser för hållbara resor och förbättrad tillgänglighet i Dalsland ..	9
Tillsammans backar vi upp alla barn i Dalsland	9
Digitala möjligheter för nära vård.....	9
Förstudie för utveckling av samhällshubbar	10
Digitalisering i Dalsland - Förstudie	10
Dalslands Trail – förprojekt	10
Kraftsamling kring gemensam samhällsservice.....	11
Stationssamhällen och nya hållplatser.....	11
Arbets sättet det tydligaste resultatet.....	12
”Flernivåsamverkan på riktigt”	12
Samordningsvinster och vägledning för prioritering av insatser ..	13
En bra mötesstruktur men visst behov av ökad transparens.....	13
Processledarfunktionen viktig för det fortsatta genomförandet....	14
Effekter på längre sikt kräver förståelse	15
Medskick inför fortsatt arbete	16
Ökad förståelse för mottagarkapacitet och vikten av förankring...	16
Prioritering av insatser med bestående karaktär	16
Vad händer sen? Behov av samtal om fortsättningen.....	17
Referenser.....	18

Det goda livet i Dalsland

Satsningen Det goda livet i Dalsland startade 2021, då dåvarande regionutvecklingsnämnden godkände planen för genomförande samt avsatte 2 000 000 kr för perioden 2022-01-01 till och med 2023-12-31.¹ I planen framgår att det övergripande målet med satsningen är att öka dalslänningarnas välbefinnande, med hänvisning till visionen om Det goda livet. Detta ska åstadkommas genom olika åtgärder för att förbättra invånarnas levnadsförhållanden och utvecklingsförutsättningar. Satsningen är strukturerad utifrån fyra områden: Sysselsättning, samhörighet, attraktivitet och utbildning/skola.

För att nå målsättningarna inom dessa fyra områden genomförs särskilda insatser inom tre delar. Inom ramen för del A görs fördjupade satsningar på fullföljda/högre studier, digitalisering och bioekonomi/förnybar energi. I den andra delen (B) lyfts Dalsland som en testarena för nya lösningar och den tredje delen handlar om viktiga områden inom regionalt utvecklingsarbete där Dalsland behöver prioriteras.

Det goda livet i Dalsland drivs i samverkan mellan Västra Götalandsregionen (VGR), Länsstyrelsen, Fyrbodals kommunalförbund och kommunerna i Dalsland inkluderat Vänersborg. Beslut om att medverka har tagits av respektive part. En styrgrupp bildades inledningsvis med tjänstepersoner från kommunerna i Dalsland, Vänersborgs kommun, VGR, Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Fyrbodals kommunalförbund. Därtill möts kommunledningarna och miljö- och regionutvecklingsnämndens presidium två gånger per år för att stämna av genomförandet av Det goda livet i Dalsland.² Under perioden finansierar

¹ Regionutvecklingsnämnden, 2021

² Västra Götalandsregionen, 2021

VGR två processledare med ansvar för att hålla ihop arbetet med planen – gentemot aktörer i Dalsland respektive internt inom VGR.

Utvärderingen

Planen för genomförande av Det goda livet i Dalsland föregicks av en omfattande analys sammanställd i rapporten *Det goda livet i Dalsland – Diskussionsunderlag för en strategi för långsiktig utveckling i Dalsland*. Där beskrivs den sociala och ekonomiska utvecklingen i Dalsland samt dalslänningarnas egen bild av sina liv och levnadsförhållanden.

Utvecklingen i Dalsland beskrivs som successivt nedåtgående vad gäller attraktion och konkurrenskraft. Utvecklingen har fört med sig en rad samhällsproblem såsom exempelvis åldrande befolkning, låg utbildningsnivå, hög arbetslöshet och låga inkomster – vid en jämförelse med övriga delar av Västra Götaland. När det gäller synen på sina liv och levnadsförhållanden blir skillnaderna dock mindre och i Dalsland syns i vissa fall en högre grad av välbefinnande, där goda sociala relationer spelar en stor roll i sammanhanget. En viktig slutsats är att det i Dalsland finns förutsättningar för en bättre utveckling, vilket bedöms kunna åstadkommas med riktade större satsningar från offentligt håll.³

En del i genomförandet av Det goda livet i Dalsland är att löpande följa upp samhällsutvecklingen och göra jämförande analyser med övriga delar av Västra Götaland. Styrgruppen för arbetet beslutade inledningsvis om en mall för uppföljning innehållande 19 indikatorer fördelade på de fyra områdena som visades i föregående avsnitt. Syftet med uppföljningen, förutom att följa samhällsutvecklingen, är att få ett diskussionsunderlag i arbetet med genomförandet.⁴

Utöver den data som analyserats gjordes i början av 2023 en enkätundersökning riktad till medverkande parter, för att synliggöra hur det gemensamma arbetet med Det goda livet i Dalsland fungerade. Svaren visade att processen är väl fungerande, har kommit igång relativt snabbt och att processledning är en viktig del av genomförandet. Därtill lyfts önskemål om utökat statligt deltagande, fler kommunikationsinsatser samt större förståelse för att alla kommuner inte kan delta i alla initiativ som startas upp.⁵

³ Västra Götalandsregionen, 2020

⁴ Västra Götalandsregionen, 2023

⁵ Ett år av genomförande – Hur går arbetet med Det goda livet i Dalsland?
Arbetsmaterial 2023-03-13

Föreliggande utvärdering berör inte samhällsutvecklingen i detalj, inga paralleller görs med datan i de tidigare analysrapporterna. Däri framgår tydligt att några mätbara effekter på samhällsutvecklingen av Det goda livet i Dalsland inte är att vänta efter ett par år, då det följaktligen tar lång tid att förändra strukturer i samhället eller att bryta en i vissa fall långtgående problematik. Syftet med denna utvärdering är dels att under pågående process utreda om satsningen gjort någon skillnad och i sådana fall på vilket sätt, dels belysa processen i sig – såväl samverkan med och mellan kommuner som dialogen internt inom VGR. Utgångspunkten är att mäta resultat genom kvalitativa metoder i form av samtal med aktörerna som är insatta i planen och det geografiska området. Utvärderingsfrågorna är som följer:

- Har satsningen Det goda livet i Dalsland hittills gjort någon skillnad/påverkat utvecklingen? På vilket sätt?
- Vad har skett som inte hade skett utan satsningen?
- Behövs ytterligare skjuts i utvecklingsarbetet? Inom vilka områden?
- Går det att identifiera kommande långsiktiga effekter av satsningen?
- Är det ett bra arbetssätt? Finns förbättringspotential?

Utvärderingen har genomförts via (teams)intervjuer med processledarna samt representanterna från respektive organisation i styrgruppen. Det vill säga kommunerna i Dalsland (samt Vänersborg), Länsstyrelsen, Fyrbodals kommunalförbund och VGR – totalt 17 intervjuer. Därtill har intervjuer skett med VGR:s handläggare inom koncernstab regional utveckling, kulturförvaltningen och koncernstab digitalisering, som på olika sätt arbetar med Det goda livet i Dalsland. Ytterligare material är projekthandlingar, styrgruppens arbetsmaterial och övrigt underlag – såsom tidigare nämnda analysrapport och genomförda uppföljningar.

Rapporten inleds med en rad exempel på satsningar som hittills genomförts inom ramen för Det goda livet i Dalsland. Därefter följer resultatet av utvärderingen baserat på materialet från genomförda intervjuer. Avslutningsvis återfinns medskick inför det fortsatta arbetet.

Satsningar i urval

Det första halvåret kännetecknades av ett stort antal möten i olika konstellationer – en bred introduktion av och dialog kring satsningen om Det goda livet i Dalsland. Under denna period startades processledartjänsten upp och regelbundna avstämningar har skett mellan deltagande parter.⁶ Andra halvan av 2022 var enligt lägesrapporten en period då flera insatser initierades. Då de har olika lång startsträcka har arbetet i vissa fall handlat om att samla relevanta parter och i andra fall har beslutsprocesser gått snabbare och konkreta planer kunnat utformas. I rapporteringen konstateras att insatserna inom Det goda livet i Dalsland har en stor tematisk bredd och en mängd beskrivningar ges av projekt, sammankomster och evenemang.⁷ Under första halvan av 2023 redovisas att en rad insatser beslutats och kommit närmare genomförande. Perioden kännetecknades av att mer i detalj forma olika insatser och starta upp projekt. Flera förstudier sattes igång, där medverkande parter haft kontinuerlig dialog med de konsulter som anlåtts för uppdraget.⁸ Nedan följer ett urval av beslutade/genomförda insatser och deras status i skrivande stund:

Campus Dalsland

Projektet är en satsning på att etablera eftergymnasial utbildning i Dalsland. Studierna bedrivs på plats i Dalslands sjukhus tidigare lokaler, via digital länk från aktuell utbildningsanordnare. Projektet förväntas leda till samordningsvinster genom att utgöra en samlad part för samtliga kommuner i kontakter med utbildningsanordnare. Då invånarna därigenom ges tillgång till högre utbildning ökar möjligheterna att kunna bo kvar och arbeta i närområdet. De utbildningar som prioriteras är utformade i enlighet med de identifierade behoven hos de intilliggande kommunerna. Campus Dalsland är ett gemensamt initiativ från kommunerna Bengtsfors, Åmål, Mellerud, Färgelanda, Dals-Ed och Årjäng. VGR:s dåvarande regionutvecklingsnämnd beslutade i december 2021 att medfinansiera projektet med 5 644 700 kronor åren 2022-2024. I beslutet betonas att verksamheten är av långsiktig karaktär och att planeringshorisonten därmed behöver sträcka sig över flera år.⁹ Därtill beslutade Regionstyrelsen om ytterligare 11 000 000 kronor för upprustning och anpassning av lokalerna vid Dalslands sjukhus.¹⁰

⁶ Fyrbodals kommunalförbund, 2022

⁷ Fyrbodals kommunalförbund, 2023a

⁸ Fyrbodals kommunalförbund, 2023b

⁹ Regionutvecklingsnämnden, 2021-12-17

¹⁰ Ägarutskottet, 2021-12-09

Insatser för hållbara resor och förbättrad tillgänglighet i Dalsland

VGR:s dåvarande regionutvecklingsnämnd beviljade hösten 2022 sammanlagt 48 miljoner kronor till kollektivtrafiksatsningar (30 mnkr), upprustning av Dalslands kanal (15 mnkr) samt investeringar i samhällsmaster för mobiltäckning (3 mnkr). Kollektivtrafiksatsningarna omfattar förstärkt tågtrafik mellan Trollhättan-Ed och Trollhättan-Åmål samt utökning av bussturer mellan Bengtsfors-Uddevalla och Åmål-Bengtsfors. Dalslands kanal ses som en viktig del av Dalslands besöksnäring. Analyser har visat att behovet av upprustning är stort med området kring Håverud som särskilt prioriterat. För att bygga ut mobiltäckningen och därmed underlätta för företag och invånare att nyttja digitala tjänster finansieras en samhällsmast, där de kommersiella aktörerna har möjlighet att ansluta sig.¹¹

Tillsammans backar vi upp alla barn i Dalsland

Projektet handlar om att ge barn och unga likvärdiga förutsättningar att gå ut skolan med fullständiga betyg. Bengtsfors kommun står som projektägare, men satsningen bedrivs genom samverkan mellan Dalslands kommuner. Projektet ska genomföras enligt en beprövad modell som kallas Skottlandsmodellen eller Backa Barnet. Ambitionen är att ta vara på erfarenheter från liknande insatser, men att genomföra modellen mer kraftfullt samt att skapa bärkraftiga strukturer för ett långsiktigt arbete. Dalslandskommunerna kommer att arbeta tillsammans i projektet, där även vårdcentralerna och Polismyndigheten är samverkansparter.¹² Projektet ska pågå mellan 2024-2026, har en totalbudget på 36 137 404 kronor och har beviljats 18 068 702 kronor från VGR:s miljö- och regionutvecklingsnämnd.¹³

Digitala möjligheter för nära vård

Omställning mot en mer nära och digitaliserad hälso- och sjukvård har pågått under flera år. I maj 2017 fastställde regionfullmäktige i Västra Götaland en strategi för hälso- och sjukvårdens omställning, där två av de prioriterade områdena var att utveckla den nära vården och att utveckla digitala vårdformer och tjänster.¹⁴ I och med tillkomsten av planen för Det goda livet i Dalsland blev det i arbetet med digitalisering och nära vård ett

¹¹ Regionutvecklingsnämnden, 2022-01-10

¹² Bengtsfors kommun, 2023

¹³ Miljö- och regionutvecklingsnämnden, 2023-11-10

¹⁴ Norra hälso- och sjukvårdsnämnden, 2022

särskilt fokus på Dalsland som område för testning och utveckling av vård, behandling och omsorg. Det handlar bland annat om egenmonitorering, digitala hjälpmedel för att söka rätt vård samt behandling på distans eller via mobila enheter.¹⁵

Förstudie för utveckling av samhällshubbar

Förstudien pågår under 2023 och syftar till att utreda förutsättningarna för samhällshubbar i Dalslands kommuner – det vill säga knutpunkter för kommunal och statlig samhällsservice innehållande tjänster inom digitalisering och digital nära vård. Studien förväntas mynna ut i en beskrivning av nuläget i kommunerna och föreslå uppbyggnad och utveckling inklusive kostnadsanalys. Arbetet leds av VGR:s koncernstab digitalisering i samverkan med kommunerna i Dalsland och VGR:s koncernstaber hälso- och sjukvård samt regional utveckling. Miljö- och regionutvecklingsnämnden medfinansierar studien med 200 000 kronor.¹⁶

Digitalisering i Dalsland - Förstudie

Förstudien som pågick mellan mars och september 2023 avsåg att i nära samarbete med Dalslands kommuner ta fram förslag på framtida struktur för samverkan och innefattade analys av IT-samverkan och kartläggning av vilka organisationer som berörs. VGR:s miljö- och regionutvecklingsnämnd beviljade 200 000 kronor för studiens genomförande.¹⁷

Dalslands Trail – förprojekt

Projektet ska möjliggöra etablerandet av en 45 mil lång rekreationsled genom Dalsland. Leden är tänkt att ansluta till befintliga centrum och företag inom besöksnäringen för att därigenom skapa tillväxt och ökad attraktionskraft i området. Leden bedöms kunna bidra till minskade skillnader i invånarnas tillgång till arbete och service och i nästa steg till ett ökat välbefinnande. Förprojektet ska utreda ledens sträckning, organisering samt marknadsföring och har beviljats stöd från VGR:s miljö- och regionutvecklingsnämnd (200 000 kronor) under perioden 2023-09-09 – 2023-12-31.¹⁸

¹⁵ Digitala möjligheter nära vård och Det goda livet i Dalsland – arbetsmaterial / Intervjuer med kontaktpersoner på koncernstab digitalisering

¹⁶ Miljö- och regionutvecklingsnämnden, 2023-03-02b

¹⁷ Miljö- och regionutvecklingsnämnden, 2023-03-02a

¹⁸ Miljö- och regionutvecklingsnämnden, 2023-07-07

Kraftsamling kring gemensam samhällsservice

Under 2023 har genomförts en fördjupad analys för att utreda hur aktörer gemensamt kan kraftsamla kring olika former av samhällsservice, såsom utbildning, arbetsmarknadsfrågor, kultur, besöksnäring, vård och näringslivsutveckling. Förstudien finansierades med 300 000 kronor av VGR:s infrastruktur- och kollektivtrafiknämnd och syftar till att utreda hur gemensamma lösningar och strukturer för samhällsservice skulle kunna utvecklas i Dalsland. I utredningen ingår även en analys av vilka krav som därigenom ställs på fysisk och digital infrastruktur.¹⁹

Stationssamhällen och nya hållplatser

Projektet *Samhällsplanering och stationsutveckling* har som målsättning att återöppna tågstationer i fyra dalsländska orter: Brålanda, Bäckeфорs, Dals-Rostock och Frändefors. Därutöver ska satsningen underlätta en kommunöverskridande samhällsplanering för att på bästa sätt nyttja den potential som framtida tågstopp skulle innebära för orternas utveckling.²⁰ Projektet bedrivs i samverkan mellan VGR, Trafikverket, Västtrafik, Chalmers tekniska högskola samt berörda kommuner och kommunalförbund.²¹

¹⁹ Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden, 2023-06-29

²⁰ <https://www.fyrbodal.se/nyhet/samhallsplanering-och-stationsutveckling-i-dals-rostock/>

²¹ Infrastruktur och kollektivtrafiknämnden, 2023-05-12

Arbetsättet det tydligaste resultatet

Att bedöma resultatet av en plan med ambitionen att kraftsamla kring ett specifikt område (geografiskt och/eller tematiskt) är en komplex uppgift, då det ofta är svårt att härleda huruvida saker har skett som en följd av planen, men anknytning till planen eller trots planen. Som nämndes inledningsvis är målen med Det goda livet i Dalsland ännu inte mätbara och kommer inte gå att koppla till samhällsutvecklingen förrän om flera år. Denna problematik till trots är det intressant att via kvalificerade bedömningar från insatta aktörer visa på synbara resultat även efter att relativt kort tid passerat sedan planen antogs.

En positiv förändring är att arbetet med Det goda livet i Dalsland har gett ett helhetsperspektiv på de utmaningar som identifierats. Så även att det ges en överblick över insatser för att vända den negativa utvecklingen – med samordningsvinster som följd. Flera av projekten som nämndes i föregående avsnitt hade startat upp innan planperioden och således genomförts ändå. Dock lyfts i intervjuerna att satsningar fått extra kraft i och med tillkomsten av planen för Det goda livet i Dalsland, därtill ett tillskott av såväl ekonomiska som personella resurser. Satsningarna på infrastruktur och vårdens digitalisering är två tydliga exempel på insatser som skulle ha beslutats oavsett, men där Dalsland prioriteras framför andra delar av Västra Götaland. Ett annat resultat som är svårare att visa på konkret är betydelsen av Det goda livet på ett mentalt plan. Flera respondenter menar att arbetet ingjuter framtidshopp och bidrar till att skapa en stolthet i att vara en del av Dalslands utveckling.

”...sen tror jag att det som hänt i huvet på folk betyder mycket, att man nånstans fått en väg att vända den mentala inställningen till att bli möjlighetsbaserat istället för problembaserat.”

”Flernivåsamverkan på riktigt”

Det tydligaste resultatet hittills, genomgående i intervjuerna, är inte främst *vad* som görs, utan *hur*. Själva arbetsättet i sig lyfts fram som en framgångsfaktor som bedöms kunna göra skillnad. Den samverkan som byggts upp mellan stat, region och kommun ses som unik och är samtidigt en förutsättning för att hantera förestående samhällsutmaningar. Det goda livet i Dalsland har även resulterat i att Dalslandskommunerna arbetar tätare ihop nu än innan och ser samordningsvinster på flera plan i sina organisationer. Samarbetet upplevs även vara mer strategiskt nu än

tidigare, med fokus på det som aktörerna behöver samlas kring för att lösa tillsammans. Ytterligare en framgångsfaktor som också beskrivs som en nödvändighet är direktkontakten mellan VGR och kommunerna. Det har medfört en konkretisering av tillväxtarbetet och en känsla av att VGR är närmre och närvarande på ett annat sätt än tidigare. Trots utvecklingen av digitaliserade arbetsverktyg upplevs att träffas på plats i Dalsland vara av stor betydelse för arbetsprocessen – känslan av att ”vi gör det här tillsammans”.

Samordningsvinster och vägledning för prioritering av insatser

Även internt inom VGR har Det goda livet i Dalsland genererat konkreta samverkansytter och tätare dialog mellan regional utveckling och hälso- och sjukvård. Arbetet med att flytta vården närmare invånaren och vårdens digitalisering har varit prioriterat inom hälso- och sjukvårdsstaben sedan flera år tillbaka. Men tillkomsten av planen för Det goda livet i Dalsland gjorde att synergier kunde identifieras och att Dalsland kunde prioriteras som en testarena för nya digitala lösningar inom vård, omsorg och behandling.

”Ett team som synkar de två sidorna vård och regional utveckling är bra, för det gjorde vi inte alls förut.”

Flera handläggare beskriver att planen är betydelsefull att luta sig mot vid beredning av ärenden till politiken. I regional utvecklings bedömningskriterier framgår att projektet ska ha regional relevans, det vill säga vara till nytta för hela Västra Götaland. Det är därför inte alltid så lätt att motivera satsningar av mer lokal karaktär. Att då kunna hänvisa till skrivningarna i planen för Det goda livet i Dalsland har underlättat och motiverat projekt med ett avgränsat geografiskt område.

En bra mötesstruktur men visst behov av ökad transparens

Mötesformerna och dialogen i styrgruppen fungerar bra, enligt merparten av respondenterna. Samarbetet beskrivs som engagerat, välorganiserat och prestigelöst. En av kommuncheferna förklarar att de i anslutning till styrgruppsmötena kallar till möten avseende andra specifika utvecklingsfrågor och att de därmed har hittat en struktur som är välfungerande.

”Det är ett jättebra sätt att jobba på...Man prioriterar och kommer och allteftersom man jobbar blir förståelsen större.”

Inom VGR har det med koppling till Det goda livet i Dalsland bildats ett avdelningsöverskridande team med handläggare vars arbete på olika sätt berör Dalsland. Utbytet i teamet ger en samlad bild av vilka insatser som är aktuella och det finns ett helhetsgrepp med det geografiska området Dalsland som gemensam nämnare. Det beskrivs som ett bra sätt att organisera arbetet och har bidragit till att avdelningarna inom regional utveckling blivit mer samstämmiga.

Dock upplever flera av handläggarna en otydlighet. Det är svårt att avgöra vad som ska ingå som en del i Det goda livet i Dalsland och hur mycket av ens arbetstid som ska läggas. I vissa fall är det ett otydligt uppdrag från både chefer och politiker i den nämnd man bereder ärenden till. Det framkommer även förbättringspotential avseende återkopplingen från styrgruppen, då en del handläggare upplever att det är oklart vad som förväntas av en i genomförandet av planen, då de ska vara länken vidare ut i sin avdelning.

Processledarfunktionen viktig för det fortsatta genomförandet

Finns det då en bärkraftighet i de samarbetsformer som utvecklats? Jo, det bedöms finnas en stor potential att de relationer som hittills byggts upp kan bibehållas över tid. Dock finns en gemensam uppfattning om att så ännu inte är fallet. Även om samarbetet ses som konstruktivt och som relativt snabbt fått igång olika utvecklingsprocesser, är det fortfarande i en etableringsfas. Parallellt med Det goda livet i Dalsland bedrivs en samverkanskonstellation vid namn 4D = fyra Dalslandskommuner, sedermera 5D inkluderat Åmål, där också en samordnare anställts. Föresättningsarna för en fortsatt tät dialog Dalslandskommunerna emellan bedöms vara goda, men det finns en oro för att den nödvändiga flernivåsamverkan står och faller med planen.

”Bara på kort tid har det byggts upp något väldigt bra. Den största risken är att vi inte håller i det.”

Att även fortsättningsvis ha en processledarfunktion ses som avgörande för att bibehålla det samarbete som etablerats. Det behövs en särskild resurs för att hålla samman aktörerna och få en helhetsbild av pågående insatser. Med fördel kan befintliga strukturer nyttjas, men då behövs en samordnare för att se samband och koordinera olika utvecklingsspår. Detta hänger ihop med kommunernas möjligheter att medverka i olika typer av satsningar, som beskrivs närmre i nästkommande avsnitt.

Effekter på längre sikt kräver förståelse

Det goda livet i Dalsland bedöms innebära effekter även på längre sikt. Flera respondenter ger Campus Dalsland som exempel, då satsningen skapar möjligheter för invånarna i Dalsland att ta del av högre utbildning på nära håll. Det skulle i sin tur kunna leda till ökad attraktionskraft, med framtida etableringar och inflyttning som följd. Även investeringarna i infrastruktur tros kunna ge långsiktigt positiva effekter. En viktig förutsättning är att flernivåsamverkan bibehålls samt en förståelse för att alla kommuner inte kan ha samma utvecklingstakt samtidigt. Och, som tidigare nämnts, insikten om att förändringar av det här slaget tar tid.

”Allt det här är ju långa processer, allt ifrån folks livsmöjligheter, hur dalslänningarna ser sig själva, från att Campus Dalsland öppnar tills att folk börjar gå ut utbildningarna och börjar prata om hur värdefullt det varit. Det är långa ledtider.”

Medskick inför fortsatt arbete

Ökad förståelse för mottagarkapacitet och vikten av förankring

Det goda livet i Dalsland har, som tidigare nämnts, en stor tematisk bredd och innefattar en mängd insatser. Genomgående i intervjuerna med kommuncheferna är emellertid att deras mottagarkapacitet för dylika projekt är begränsad och att det överlag behövs en större förståelse för detta. Kommunernas tillgång på strategisk kompetens, tillika funktioner som har möjlighet att utgöra kontaktpersoner i de satsningar som exempelvis VGR initierar, är begränsade. Detta sätter ramarna för hur många utvecklingsprojekt som kan bedrivas parallellt – även om idéerna har stor potential.

”Det är den stora utmaningen nu, att hitta en balans i allt du vill göra i relation till de resurser vi har ute i kommunerna.”

Det lyfts tankar om att bemanna projekt lite smartare, se hur insatser kan komplettera annat som görs eller att ha en och samma kontaktperson gentemot flera kommuner, alternativt att VGR och kommunalförbund i högre grad bidrar med resurser i form av nedlagd tid. En betydelsefull aspekt i sammanhanget och ett önskemål från flera kommuner är vikten av att involveras i ett tidigt skede. Projektidéer och liknande initiativ behöver förankras redan på idéstadiet, för att underlätta planeringen och skapa en förståelse i de kommunala organisationerna. För att få en ännu bättre utväxling av det som görs behöver processen tydliggöras, likaså att synliggöra respektive parts förutsättningar att delta – för att undvika orimliga förväntningar. Det är likväl en – icke obetydlig – skillnad i att från start vara med och utforma en insats där man förväntas vara en del, jämfört med att tillhandahålla ett färdigt koncept att tacka ja till. Att förankra i tidigt skede och på så sätt skapa en delaktighet och ett gemensamt ägande ökar förutsättningarna för en lyckad satsning.

”Idén behöver landa hos oss som behövs för att göra det möjligt.”

Prioritering av insatser med bestående karaktär

Med koppling till ovanstående resonemang finns överlag en uppfattning om att det framgent behövs ett mer strategiskt tillvägagångssätt. Flera lyfter vikten av att prioritera och satsa på sådant som har potential att implementeras och leva vidare. Flera respondenter menar att arbetet

behöver gå från tidsbegränsade projekt till att bygga strukturer som är bärkraftiga över tid. Med tillägget att ett sådant fokus redan finns i genomförandet av Det goda livet i Dalsland, så kan det vara viktigt att aktualisera under vägens gång.

Vad händer sen? Behov av samtal om fortsättningen

Det finns en enighet i att planen för Det goda livet i Dalsland inneburit nya, förbättrade sätt att samverka och ta sig an utmaningarna. Självfallet finns också en medvetenhet om problematiken och att det tar lång tid att förändra strukturer. I flera intervjuer framgår en oro över osissheten om vad som väntar efter planperiodens slut. Flera lyfter att planen behöver revideras och hållas relevant. Det är viktigt att hålla i, fortsätta med det som så framgångsrikt byggts upp och påbörja samtalen om hur vi tillsammans går vidare.

”Samhällsförändring tar tid. Man måste ha tillit till att investeringen ger effekt.”

Referenser

Bengtsfors kommun (projektansökan 2023-09-22) *Tillsammans backar vi upp alla barn i Dalsland*, MRU 2023-00821

Fyrbodals kommunalförbund (2023b) *Det goda livet i Dalsland, Lägesrapport för perioden 230101-230630*, MRU 2023-00167

Fyrbodals kommunalförbund (2023a) *Det goda livet i Dalsland, Lägesrapport för perioden 220701-221231*, MRU 2023-00167

Fyrbodals kommunalförbund (2022) *Det goda livet i Dalsland, Lägesrapport för perioden 220101-220630*, RUN 2021-00270

<https://www.fyrbodal.se/nyhet/samhallsplanering-och-stationsutveckling-i-dals-rostock/>

Infrastruktur och kollektivtrafiknämnden (beslut 2023-05-12) *Fortsatt arbete med Samhallsplanering och stationsutveckling*, IKN 2023-00253

Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden (beslut 2023-06-29) *Medel till konsultstöd Kraftsamling kring gemensam samhällsservice för invånarna i Dalsland*, IKN 2023-00250

Miljö- och regionutvecklingsnämnden (beslut 2023-07-07) *Projektstöd till Dalslands Trail -förprojekt*, MRU 2023-00771

Miljö- och regionutvecklingsnämnden (beslut 2023-03-02a) *Förstudie struktur för samverkan inom digitalisering i Dalsland*, MRU 2023-00507

Miljö- och regionutvecklingsnämnden (beslut 2023-03-02b) *Förstudie för utveckling av samhällshubbar i Dalsland*, MRU 2023-00535

Miljö- och regionutvecklingsnämnden (beslut 2023-11-10) *Tillsammans backar vi upp alla barn i Dalsland*, MRU 2023-00821

Norra hälso- och sjukvårdsnämnden (2022) *Underlag till inriktningsbeslut om hur öppen specialiserad vård kan flyttas närmare invånarna med hjälp av digitaliseringens möjligheter*

Regionutvecklingsnämnden (beslut 2022-01-10) *Insatser för att knyta samman Västra Götaland med hållbara resor och förbättrad tillgänglighet – fokus Dalsland*, RUN 2022-00288

Regionutvecklingsnämnden (beslut 2021-12-17) *Campus Dalsland*, RUN 2021-00390

Regionutvecklingsnämnden (beslut 2021-10-12) *Det goda livet i Dalsland – plan för genomförande*, RUN 2021-00270

Västra Götalandsregionen (2023) *Samhällsutveckling i Dalsland och Västsverige 2023 – Det goda livet i Dalsland*, VGR Analys 2023:41

Västra Götalandsregionen (2021) *Det goda livet i Dalsland – plan för genomförande 2021 till 2025*

Västra Götalandsregionen (2020) *Det goda livet i Dalsland – Diskussionsunderlag för en strategi för långsiktig utveckling i Dalsland*, VGR analys 2020:51

Ägarutskottet (beslut 2021-12-09) Fastighetsanpassning vid Dalslands sjukhus i Bäckefors för Campus Dalsland, RS 2021-06252

Intervjuer

Jonas Olsson, tf. kommundirektör Dals-Eds kommun, 2023-10-03

Göran Eriksson, kommundirektör Bengtsfors kommun, 2023-09-13

Jan-Erik Samuelsson, bitr. kommundirektör Åmåls kommun, 2023-09-19

Karl-Olof Petersson, kommunchef Melleruds kommun, 2023-09-14

Katrin Siverby, kommundirektör Färgelanda kommun, 2023-09-20

Lena Tegenfeldt, kommundirektör Vänersborgs kommun, 2023-09-15

Lena Malm, chef samhällsavdelning Länsstyrelsen, 2023-10-04

Anna Lärk Ståhlberg, förbundsdir. Fyrbodals kommunalförb, 2023-09-28

Thomas Forslin, processledare Fyrbodals kommunalförbund, 2023-09-19

Tomas Ekberg, processledare VGR, 2023-09-25

Lisa Lundin, avdelning näringsliv, VGR, 2023-09-18

Charlotte Beijer, avdelning forskning och kompetens, VGR, 2023-09-19

Martin Elofsson, avdelning regional samhällsplanering, VGR, 2023-09-20

Björn Ohlén, kulturförvaltningen, VGR, 2023-09-25

Staffan Dahlin, koncernstab digitalisering, VGR, 2023-09-18

Madeleine Stark, koncernstab digitalisering, VGR, 2023-09-26

Agneta Mårdsjö, tidigare på avdelning näringsliv, VGR, 2023-09-12

Bilaga 1: Intervjuformulär

Bakgrund

På vilket sätt är du/har du varit involverad i arbetet med Det goda livet i Dalsland?

Resultat

Ser du hittills tydliga resultat av satsningen? Har satsningen på Det goda livet i Dalsland gjort någon skillnad? På vilket sätt?

Vad har skett som inte hade skett utan satsningen?

Behövs ytterligare skjuts i utvecklingsarbetet? Inom vilka områden?

Effekter

Vilka effekter bedömer du att satsningen kommer att bidra till? På kort respektive lång sikt? Hur hade utvecklingen i Dalsland sett ut utan satsningen?

Samarbeten och arbetssätt

Hur tycker du att processen och dialogen mellan parterna i satsningen fungerar? Hur upplever du delaktigheten och engagemanget? Är det ett bra arbetssätt? Behöver något förändras i det fortsatta arbetet?

Bedömer du att satsningen kommer att leda till samarbetsformer/-konstellationer som kan bibehållas över tid?

Framtida arbete

I ett framtidsperspektiv, vad skulle du säga är viktigt att fokusera på för en gynnsam utveckling i Dalsland?

Övrigt

Har du ytterligare medskick i det fortsatta arbetet?